

2023-09-21 Julkaisuarkistopalveluiden asiantuntijaryhmä 2 /2023

suodataa

Aika: to 21.9.2023 klo 10:15-12:00

Paikka: Zoom

Läsnä

Ryhmän jäsenet

- Jounio, Tiina (Oulun yliopisto / OuluREPO)
- Kallio, Merja (Vaasan yliopisto / Osuva) - puheenjohtaja
- Kejonen, Eetu (Åbo akademi / Doria)
- Lehtilä, Tapani (Tampereen yliopisto / Trepo)
- Liikala, Minna (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos / Julkari)
- Lindström, Susanna (Suomen Pankki / Kaisu)
- Maisalmi, Outi (Väylävirasto / Doria)
- Marjamaa, Minna (Laurea-ammattikorkeakoulu / Theseus)
- Myllyharju, Mari (Valtioneuvoston kanslia / Valto)
- Niskanen, Anita (Valtion taloudellinen tutkimuskeskus / Doria)
- Nokelainen, Ilkka (LUT-yliopisto / LUTPub)
- Nurmi, Erkki (Taideyliopisto / Taju)
- Nyqvist Antti (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu /Theseus)
- Pennanen, Mikko (Turun yliopisto / UTUPub)
- Raja-Hanhela, Toni (Lapin yliopisto / Lauda)
- Salminen, Nina-Mari (Luonnonvarakeskus / Jukuri)
- Tolonen, Tiina (Oulun ammattikorkeakoulu / Theseus)
- Skonbäck, Sari (Tilastokeskus / Doria)
- Tapola, Anne (Luonnonvarakeskus / Jukuri)

Kansalliskirjaston asiantuntijat

- Hahl, Päivi
- Nina Hyvönen (Yhteentoimivuuspalvelut)
- Ilva, Jyrki
- Kuuskoski, Reeta
- Moubarik, Anis
- Niininen, Satu (Kansallisbibliografiapalvelut)
- Oksman, Miika
- Pietarila, Emma
- Viita, Samu -sihteeri

Asialista

1. Kokouksen avaus
2. Uudet jäsenet
 - Nina-Mari Salminen (Jukuri / Luke), tulee Leena Byholmin tilalle
 - Tiina Jounio (OuluREPO / Oulun yliopisto)
3. OuluREPO:n käyttöönotto / Tiina Jounio
 - a. Oulun yliopiston [OuluREPO](#) otettiin käyttöön tehtiin kesällä, [esityskalvot](#)
 - i. Edelleen käytössä julkaisuarkisto Jultika
 - Taustajärjestelmänä Fedora, hakujärjestelmänä VuFind
 - ii. Koska järjestelmä oli yhden ihmisen ylläpidon takana, tuli aika muutokselle
 - Taustalla oleva Fedora-instanssi jäänyt versioista jälkeen
 - Linux-palvelinten tuki päättyvässä
 - Joka tapauksessa olisi pitänyt vaihtaa versioita molemmissa ja henkilöresurssit tosi niukat
 - iii. Lähdettiin tämän vuoksi Kansalliskirjaston DSpaceen mukaan
 - iv. Jultikassa 40 000 dokumenttia
 - Väitöskirjoja ja eri tason opinnäytteitä, gradut, kandidit yms.
 - v. Viime syksynä neuvottelut, tänä keväänä lähti aineiston siirto
 - vi. Hiljaisesti julkaistu, ei ole mainostettu vielä
 - vii. 2023 aineisto puuttuu vielä
 - viii. Opinnäytteet Laturista, Rinnakkaistallenteen OuluCRIS:istä
 - ix. Muutoksen tavoitteet: pois omasta ylläpidosta, jatkuvuuden turvaaminen, käsityön minimointi rajapintojen avulla
4. [Julkaisuarkistojen metadatasuosituksen](#) päivittäminen
 - Suosituksen edellisestä päivityksestä jo useampi vuosi

- Uudistuksen vetäjä puuttunut sen jälkeen, kun Tanja Vienonen vaihtoi työpaikkaa
 - Aiemmassa uudistuksessa on ollut mukana asiantuntijoita monesta eri organisaatiosta, KK koordinoi
 - Uuden ryhmän luonti haasteena, ryhmä pitää muodostaa uudestaan ja saada uusia jäseniä osan poistuttua toisiin tehtäviin tai eläkkeelle
 - Pidemmällä aikavälillä ajatuksena, että ryhmä kokoontuisi säännöllisesti
 - Pitäisikö olla toimikausi vai vaihtuuko ryhmä dynaamisesti?
 - Yhteenvetona, uutta ryhmää ollaan perustamassa, olisi hyvä, että vapaaehtoisia ilmoittautuisi asiantuntijaryhmästäkin kattavasti
 - Reeta Kuuskoski toimii uutena koordinaattorina
 - Nina Hyvönen: Reeta ottaa ryhmän vedettäväkseen ja toimii kokoonkutsujan roolissa
 - Samoja periaatteita kuin ennen, myös MARC-puolen tarpeita tuntevien asiantuntijoiden tarvitaan
 - Satu Niininen tuntee KK:n puolelta MARC:ia ja ONIX:ia, yhteentoimivuuden huolehtimisen osalta siis myös Satu mukana
 - Tehtiin nopea Mentimeter-kysely kiinnostuksen tasosta asiantuntijaryhmässä: Kyllä, kiinnostaa 4, Voin selvittää, löytyisikö edustajia 6, En ole kiinnostunut 3
 - Reeta Kuuskoskelle voi lähettää postia osallistujakandidaateista osoitteeseen reeta.kuuskoski@helsinki.fi
 - Toinen Mentimeter-kysely "Millaisia toiveita sinulla / organisaatiollasi on metadatasuosituksen kehittämisen suhteen?"
 - Myöhemminkin toki voi aiheeseen palata, kysymys on hankala nopeasti vastattavaksi, ohessa Mentiin tulleita vastauksia
 - "Onko nykyinen suositus kattava rahoitustietojen kertomisessa?"
 - "metadatasuosituksen suhde julkaisutiedonkeruuseen lehden/sarjan kentissä on välillä tullut esiin"
 - "PDF-tiedostojen lisäksi muun aineiston kuvailu"
 - "Aineistotyyppiasioiden kanssa on aikamoinen jumppa. Sitä voisi jatkokehittää erityisesti niin, että Finna tukisi heti suoraan valittuja sanastoja ja tyypejä"
 - "Metadatasuositus vs. erilaiset CRISit ja näiden yhteistoiminta"
 - "Suosituksen ja kenttien suhde muihin, kuten OpenAire"
 - "ns. omat kentät"
 - "Cris-intergraatiot ja erilaisten metadatatavotteiden dokumentointi"
 - Kyselyn jälkeisessä vapaassa keskustelussa myös äänikirjojen metadatatatarve nostettiin esiin
 - Tilanne on nyt otollinen uudistaa myös kansallista DC-suositusta, kun muista metadataformaattien uudistuksista on tullut tietoa sitten viime kerran
 - Monenlaisia päivitystarpeita, kriittisimpinä saavutettavuutta koskevat kentät
 - Myös yhteentoimivuus muiden metadataformaattien kanssa tärkeää
 - Tavoitteena perustaa julkaisuarkistojen metadatatyön tueksi pysyvä kansallinen työryhmä
 - Ryhmään kaivataan mukaan asiantuntijoita sekä Kansalliskirjaston palveluiden asiakasorganisaatioista että niiden ulkopuolelta
5. Teknisen infrastruktuurin kehittäminen
- a. DSpace 7 / Jyrki Ilva
- DSpace 7.6 ilmestyi kesäkuun lopussa
 - Viimeinen uusia ominaisuuksia sisältävä DSpace 7 -versio
 - Bugikorjauksia ja puutteiden korjauksia tiedossa myöhemminkin, mm. saavutettavuudessa puutteita
 - Bugikorjauksia sisältävä versio 7.6.1 ilmestyy syksyn aikana
 - DSpace 8 ilmestyy huhtikuussa 2024
 - Näillä näkymin ei luvassa suuria uudistuksia
 - Tavoitteena tämän jälkeen tehdä päivityksiä "business as usual" -tyyppisemmin, versioden päänumerot vaihtuvat useammin kuin seiskassa ensi keväästä alkaen. Näissä matalampi kynnys käyttöönoton kannalta, ei siis näin radikaaleja uudistuksia tiedossa kuin 67 siirtymän yhteydessä
 - Tulossa vielä joitakin aiemmissa versioissa olleita toiminnallisuuksia
 - Vanha REST-rajapinta poistuu ilmeisesti käytöstä, eli sitä hyödyntävät palvelut pitää päivittää käyttämään uutta rajapintaa
 - Rinnalla käynnissä kuitenkin pidemmän aikavälin kehitysprojekteja, joissa pyritään lisäämään ohjelmiston modulaarisuutta ja valmistellaan tiedostojen tallentamista nykyisen assetstoren sijasta [Oxford Common File Layout](#) -formaatisia
- b. DSpace 7 -päivitykset Kansalliskirjaston palveluissa / Jyrki Ilva & Samu Viita
- Työ pilottipalvelun kanssa käyntiin syksyn 2023 aikana
 - Pääosa päivityksistä vuonna 2024
 - Samu Viita: Yksi suuri muutos aiempiin päivityksiin verrattuna on se, että käyttäjät ja ryhmät luodaan uudestaan: Mahdollisimman monen instanssin osalta siirto vanhasta järjestelmästä uuteen pyritään tekemään importoimalla datat uuteen puhtaaseen tietokantaan (Aiemmin siirto tehty tietokantamigraatiolla, eli vanhan kannan datat kulkeeneet mukana)
 - Tavoitteena
 - puhdistaa relaatiotietokanta ja aloittaa sen osalta puhtaalta pöydältä
 - selkeyttää käyttäjänhallintaprosesseja ja poistaa / tunnistaa käytöstä poistuneet ryhmät, käyttäjät ja niiden määrittelyt ja moni muu vastaava data myös muiden tietokantaan tallennettujen tietojen osalta
 - Tämä työ parhaillaan testissä, tulokset selviävät myöhemmin siltä osin, voidaanko kaikille instansseille tehdä tällaista puhdistusta
 - Päivitysaikataulujen sommittelussa pyritään ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon asiakkaiden toiveita
 - Mentimeter-kysely suosituimmista ajankohdista päivitykselle (Järjestys suosituimmasta vähiten suosittuun):
 - Syksy 2024, Kesä 2024, Talvi 2024, Vuosi 2025, Kevät 2024, Syksy 2023
 - Toiveita, odotuksia tai huolia päivitykseen liittyen
 - Kuinka suuri työ tulee REST-rajapinnan muutoksesta, tarkistuspoolien tyhjennys huolettaa
- c. Cloudflare / Päivi Hahl
- Mikä Cloudflare on ?
 - Maailmanlaajuinen kaupallinen infrastruktuuri, datakeskuksia ympäri maailmaa
 - Suojaa "kilpenä" suojausten kohteena olevan domainin alaista palvelua.
 - Toimii välityspalvelimena, joka suodattaa liikennettä.
 - Tarkoitus suojautua paremmin DOS-hyökkäyksiltä
 - Cloudflaren välityspalvelin otettiin syyskuun alussa käyttöön Doriassa
 - Cloudflare on otettavissa käyttöön suhteellisen lyhyellä varoitusaajalla niissä julkaisuarkistoissa, joiden domain on Kansalliskirjaston hallussa
 - Tällä hetkellä Julkari ainoa tällainen palvelu (Dorian lisäksi)

- Muiden palveluiden kohdalla on suunniteltu, että näistä tehdään oma projektinsa sen jälkeen kun DSpace 7:n käyttöönotot on saatu käyntiin ja hyvälle mallille
 - Vaatii kommunikointia organisaatioiden tietohallinnan kanssa
 - Optimaalinen ratkaisu olisi, jos Kansalliskirjasto saisi valtuutuksen liittää domainin/subdomainin Cloudflareen
 - Tätä selvitetään myöhemmin vielä lisää

6. Muut asiat

a. Ajankohtaista saavutettavuudesta / Reeta Kuuskoski

- E-kirjan määritelmä ja esteettömyysvaatimukset kesä 2025 ([edellinen pöytäkirja, AVI](#)): "AVI kannustaa tekemään alustavia linjauksia asiantuntijaorganisaatioissa, koska siellä eniten asiantuntemusta tulkitsemaan rajanvetoja eri aineistojen määrittelyjen suhteen."
- Tällä hetkellä rinnakkaistallenteen eivät ole saavutettavuusvaatimusten piirissä, mutta asia saattaa muuttua, riippuen siitä, miten E-kirjat on jatkossa määritelty. Jos esim. rinnakkaistallenteet ovat e-kirjoja, niitä koskevat uudet esteettömyysvaatimukset.
 - Kuulostaa huolestuttavalta, jos jatkossa tulevat olemaan vaatimusten piirissä, koska se tarkoittaisi sitä, että rinnakkaistallenteita ei voisi enää käytännössä tallentaa julkaisuarkistoon ainakaan samalla volyyymilla kuin tähän asti.
 - Satu Niininen: E-kirjasta saavutettavaksi tekemistä miettivät kustantajatkin parhaillaan paljon, saavutettava e-kirja - työryhmä, johon Niininenkin kuuluu, miettii tätä kysymystä ja EPuB vallitseva formaatti, jonka pohdintaa työryhmässä käytetään aikaan.
 - Minna Marjamaa: Aiemmin jo Kansalliskirjaston kanssa mietittiin, että Theseuksessa automaattinen tarkistussofta syötön yhteydessä aiheuttaisi käytännössä pullonkaulan tallennussummassa. Tämän vuoksi aineiston saavutettavuus pitäisi tarkistaa jo aiemmin opiskelijan / ohjaajan toimesta ja automaattitarkistusta ei syöttövaiheessa tehdä.
 - E-kirjan määrittelytyötä on tehtävä, ja siihen tarvitaan osaamista Kansalliskirjastosta ja Kansalliskirjaston sidosryhmistä.

b. Opinnäytteiden avoimuutta koskevan osalinjauksen kommentointi alkoi / Jyrki Ilva

- Ks. [uutinen Avoimen tieteen koordinaation sivuilla](#)
 - Pitkä kommentointiaika, marraskuuhun asti
 - Saatavilla kolmella eri kielellä

c. Uusi [Google Groups -vertaistukiryhmä](#) perustettu julkaisuasioiden parissa työskenteleville / Merja Kallio

- Keskusteluryhmän aiheena sekä rinnakkaistallennusasiat että tutkimusorganisaatioiden omat julkaisut
- Kaikki näiden aiheiden parissa työskentelevät ovat tervetulleita mukaan
- Keskustelua ei vielä ole, mutta väkeä on alkanut jo kertyä

d. [Kirjastoverkkopäivät](#) 25.-26.10. Helsingin yliopiston keskustakampuksella

- Ohjelma julkaistiin juuri, ilmoittautuminen auki
- Järjestetään HY:n keskustakampuksella
- Ensimmäisenä päivänä yksi yhteinen putki, esityksiä ja paneeleja
- Toisena päivänä työpajoja
- Ensisijaisesti läsnäolupahtuma työpajojen osalta, koska työpajat hajallaan eri paikoissa
- 10.10. asti ilmoittautumien läsnäosallistujille, etäosallistujille ilmoittautuminen sulkeutuu päivää ennen tilaisuuden alkua

e. Open Repositories 2024 järjestetään 3.-6. kesäkuuta Göteborgissa

- Ks. [esittelyvideo](#)
- Call For Proposals julkaistaan myöhemmin syksyllä

7. Seuraava kokous

- Asiantuntijaryhmän seuraava kokous 28.11.2023
 - Kutsut on jo lähetetty